

Også Norge trenger forskningsstiftelser

Wallenberg-stiftelsen og Novo Nordisk-stiftelsen løfter svensk og dansk grunnforskning. Vi bør lære av Sverige og Danmark.

PUBLISERT 15. JAN. 2025 | OPPDATERT 18. MARS 2025

[*Denne teksten ble første gang publisert i Dagens Næringsliv 14.01.2025.*](#)

Da NHOs årlige årskonferanse gikk av stabelen var temaet konkurransekraft, og betydningen av forskning og innovasjon for å lykkes med nettopp dette gikk som en rød tråd gjennom konferansen.

To av de store trekkplastrene på scenen var den svenske industrilederen Jacob Wallenberg, som er sjef i Wallenberg-stiftelsen, og Helge Lund som er styreleder i Europas mest verdifulle selskap, Novo Nordisk. Felles for begge disse selskapene er at de investerer tungt i forskning, blant annet gjennom private stiftelser.

- Wallenberg-stiftelsen investerer 80 prosent av utbyttet i grunnforskning som skal gi løsninger som er til det beste for landet.
- Novo Nordisk-stiftelsen investerte mer enn 10 milliarder norske kroner i forskning og utvikling i 2023. Dette er nesten det samme som Forskningsrådets budsjett.

Sentralt i deres budskap om konkurransekraft og samfunnsbygging var behovet for langsiktig investering i forskning og innovasjon. De satser både blytungt og langsiktig, med hovedfokus på grunnleggende forskning på brede, sentrale tema, som KI, kvante og helse.

Dette er helt i tråd med anbefalingene i den mye omtalte Draghi-rapporten, hvor Draghi anbefaler større investeringer i forskning og utvikling for å dekke opp innovasjonsgapet mellom Europa, Kina og USA.

I Norge er det et politisk mål at tre prosent av BNP skal brukes på forskning og utvikling. To prosent av dette skal komme fra næringslivet. Dette er et politisk mål, men bedriftene har også stor egeninteresse øke sin forskningsinnsats for å henge med i den omstillingen som vi står overfor.

Det jobbes målrettet med å videreutvikle ordninger for dette, og se på nye muligheter for felles løft mellom privat og offentlig sektor.

Det er rekke måter vi kan øke næringslivets forskningsinnsats, og flere forskningsstiftelser er en mulighet. Det kunne være en mulighet for norske eiere til å etablere flere og større norske stiftelser med sikte på å finansiere forskning.

Stiftelser står fritt til å ta dristige valg og sette i gang satsinger som ellers ikke får oppmerksomhet. Vi har i midlertid et stykke å gå når det gjelder å legge til rette for at flere selskaper bruker stiftelsesformen som organisering, og med FoU som formål. Det vil antagelig kreve økt trygghet for langsiktige rammevilkår som legger til rette for slik privat finansiering.

Vi kan lære av Sverige og Danmark: Vi ser at de kan spille helt sentrale roller i utviklingen av forskningssystemene, næringsliv og i møte med viktige samfunnsutfordringer.

I Sverige har Wallenberg-stiftelsen gått i bresjen for en stor privat-offentlig satsing på kunstig intelligens – 6,1 milliarder SEK frem mot 2031. Her er det en kombinasjon av grunnforskning, talentutvikling og næringsrettede prosjekter.

I Danmark har Novo Nordisk blant annet tatt hovedansvar for et felles selskap med staten som skal investere i en superdatamaskin som er viktig infrastruktur for forskning i Danmark. I tillegg bruker de store summer til å finansiere grunnforskning og utstyr til danske universiteter.

Vår tids utfordringer kjennetegnes av stort alvor og behov for raske løsninger, men utgjør samtidig en mulighet for omstilling, fornyelse og viktige kunnskapsgjennombrudd.

Behovene for økt grunnforskning er så store at vi også i Norge i større grad vil ha behov for næringslivets bidrag for å lykkes. Vi må utvikle systemet slik at stiftelsene blir en mye viktigere bidragsyter for å utvikle forskningens kapasitet og kvalitet i Norge.

Meldinger ved utskriftstidspunkt 20. juni 2025, kl. 17.26 CEST

Det ble ikke vist noen globale meldinger eller andre viktige meldinger da dette dokumentet ble skrevet ut.